

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan maatalousjaosto

Asiantuntijakuuleminen 7.10.2022

Neuvotteleva virkamies Martti Patjas, maa- ja metsätalousministeriö

1. Maatalouden kannattavuuden yleinen kuva syksyllä 2022

Satoennuste kasvukaudelta 2022 näyttää koko maan osalta kohtuulliselta. Luonnonvarakeskuksen 19.9.2022 julkaiseman arvion perustella viljasato on keskimääräinen. Sääoloista johtuvaa alueellista vaihtelua kuitenkin on varsin paljon. Ensi kasvukauden **lannoitemarkkina** on epävarma erityisesti hintakehityksen suhteen. Lannoitteiden tuotantoon liittyvistä epävarmuuksista johtuen lannoitekauppa on ollut keväästä lähtien katkonaista ja hintojen ennustaminen vaikeaa. Arvioiden mukaan Suomessa ongelmana ei ole tulevana kuukausina lannoitteiden saatavuus, vaan ennen kaikkea historiallisen korkea ja ostopäätöksiä rajoittava hintataso. **Öljyn** hinta on laskenut kevään hintahuipusta, mutta **sähkön** huomattava kallistuminen kohottaa tuotantokustannuksia.

Maatalouden vaikeutuneen tilanteen taustalla ovat maataloustuotannon pitkään jatkunut heikko kannattavuus, vuoden 2021 kasvukauden heikko sato sekä globaalien ruoka- ja panosmarkkinoiden muutos, jonka seurauksena tuotantopanosten saatavuus on heikentynyt ja hinnat ovat nousseet vuoden 2021 syksystä lähtien. Tuottajahinnat eivät ole vastaavassa määrin reagoineet kasvaneisiin tuotantokustannuksiin, mikä on heikentänyt tuotannon kannattavuutta ja maatilojen maksuvalmiutta.

Tilanne on erityisen akuutti kotieläintaloudessa, jossa markkinoilta saatavat tuotot yhdessä erimuotoisten tukien kanssa kattavat vain osan tuotantokustannuksista. Vaikka monessa tuotteessa tuottajahinta on jo noussut, se on tapahtunut pitkällä viiveellä, jolloin tiloilla on jo takanaan vuoden 2021 syksyllä alkanut heikon hintasuhteen tuotantopakso. Tuotannon jatkuvuus vaarantuu kannattavuuden heikentyessä ja tuotannon muuttuessa jopa tappiolliseksi. Maataloustuotannossa tapahtuvilla muutoksilla on kerrannaisvaikutuksia koko elintarvikeketjussa. Pienet muutokset maatalouden tuotantomäärissä eivät kuitenkaan suoraan ole uhkana huoltovarmuudelle.

2. Maatalouden huoltovarmuuspaketti – nopeavaikutteisten toimenpiteiden eteneminen

Keväällä päätetyt ja mahdollisimman nopeasti ja kohdennetusti toimeenpannut huoltovarmuuspaketin tukivälineet ovat edenneet suunnitellulla tavalla. Nämä nopeat toimenpiteet muodostavat yli 200 milj. euron kokonaisuuden eli 2/3 koko huoltovarmuuspaketista.

Kesäkuun alussa verohallinto maksoi maataloille lisäpalautuksen maatalouden energiaveroista vuodelta 2021. Etelä-Suomen sika- ja siipikarja- ja puutarhataloudelle valmisteltiin ripeästi uusi tukiväline (mukautustuki), jonka rahoituksesta kolmasosa muodostuu EU-rahoituksesta ja loput kansallisesta lisärahoituksesta. Tämän uuden tuen haku toteutettiin budjetti- ja säädösvaiheiden jälkeen elokuussa, ja tuki maksettiin tiloille syyskuun puolivälissä. Keski- ja Pohjois-Suomessa samoille sektoreille on voitu maksaa elokuussa lisärahoitusta pohjoista tukea täydentämällä.

Edellä kuvattujen energiaveron lisäpalautuksen ja sika- ja siipikarja- ja puutarhatalouden tukien kokonaisrahoitus on yhteensä lähes 90 milj. euroa. Merkittävin osa huoltovarmuuspaketista, lähes 120 milj. euroa, ohjataan tiloille luonnonhaittakorvauksen täydennyksenä, joka kohdistuu laajasti eri tuotantosuunnille ja eri alueille. Luonnonhaittakorvausten maksaminen käynnistyy aiempaan tapaan lokakuun alussa, tänä vuonna viikolla 40 (3.-9.10.). Vuoden loppuun mennessä maataloille on maksettu nopeiden huoltovarmuustoimenpiteiden rahoitus lähes kokonaan.